

Carl Bildt: Tal på Ingenjörsvetenskapsakademien

Talare
Carl Bildt
Partiledare, Moderaterna

Datum
13 februari 1998

Plats
Stockholm

- 1 För lite mer än fyra år sedan stod jag i denna talarstol och skisserade en vision av ett Sverige som helt och fullt tog sig an den framtidsutmaning som alla den nya informationsteknologins möjligheter innebar.
- 5 Och jag satte då upp som mål för Sverige att ”senast år 2010 tillhöra den globala utvecklingens absoluta spjutspetsar när det gäller varje del av utnyttjande av informationsteknologi.”

Bakgrunden var till den visionen var dubbel.

10

För det första det dubbla globala systemskifte som redan då hade börjat att få sådan kraft.

Det globala liberala systemskiftet. Kollektivismens successiva borttynande.

- 15 Centraliseringens och planeringsideologiernas förfall och sammanbrott. Den snabba marknadsekonomiska revolutionen. Ekonomiernas framväxande globalisering. Segern för det öppna samhällets idé.

Och samtidigt det revolutionerande teknologiska och vetenskapliga

- 20 systemskiftet. Mikroprocessornas hisnande utveckling mot ständigt nya nivåer av ökade kraft och ständigt sjunkande kostnad. Den snabbt framväxande nätverksvärlden kring Internet. Skiftet från gårdagens storskalighet och centralisering till morgondagens småskalighet och decentralisering.

- 25 Men för det andra Sveriges egen situation.

Landet som under seklet fram till övergången mellan 1960- och 1970-tal tillhört den absoluta världstoppen när det gällt tillväxt och ekonomisk utveckling, men som sedan dess tappat fart, halkat efter och brottats med den ena ekonomiska

- 30 svårigheten efter den andra.

En modell som fallit. Ett samhälle där löntagarna blev färre och bidragstagarna fler. En ekonomi som dominerades mer av det som en gång var än av det som så tydligt höll på att komma. Ett samhälle som riskerade att förlora framtidstron.

Då var vår regeringspolitik tydligt och klart inriktad på att steg för steg göra Sverige till en tillväxt- och företagarnation i Europa-topp och världsklass.

Vi liberaliserade, avreglerade, sänkte skatter och gjorde fullt ut Sverige till en del av samverkans Europa. Vi gjorde ständigt klart att det bara var förnyelsen och förändringen som kunde ge oss det företagande som kunde säkra morgondagens välfärd.

Då - vintern 1994 - var det tydligt att vår ekonomi var på väg upp ur det tidiga 1990-talets omställningskris efter 1980-talets finansiella bubbelbad. Men det var samtidigt tydligt att denna uppgång måste ges styrka under åtskilliga år framöver för att antalet löntagare - och företagare! - skulle växa snabbare än antalet bidragstagare och det nya börja att dominera över det gamla i vår ekonomi.

Och för mig var det tydligt att en klar inriktning på att göra Sverige till en av spjutspetsnationerna i den globala övergången från de nationella industristaterna till det globala informations- och kunskapssamhället var viktig för att göra detta möjligt.

Sverige hade lyckats förr. Längre tillhörde vi de fattigaste av Europas nationer. Men under den senare delen av det förra århundradet skapades förutsättningarna för ett århundrade av unika och imponerande framsteg. När industrialismen på allvar bröt fram, hade Sverige förmågan att genom en kombination av egen skicklighet och historiens omständigheter bli en av spjutspetsnationerna.

Inte minst handlade det om att skapa ramar och förutsättningar. En fri handel och en fri ekonomi. En öppenhet för företagande och förändring. En stat som gav ramar för frihet. En satsning på kunskap och företagande. Och en förmåga att på den grund som våra tillgångar - skogen och malmen - gav oss också skapa ett företagande som genom sina framgångar ut över världen under de kommande decennierna gav den grund på vilken vi successivt kunde bygga ett

samhälle i absolut världsklass.

Men det som inträffade därefter var delvis att vår framgång kom att bli vår fiende. Politiken överskattade sig själv, och började successivt att skatta bort de
75 förutsättningar för företagande och förnyelse som hade varit själva drivkraften i vår snabba utveckling och omvandling.

Och sakta började vi att halka efter. Först trodde vi att det var tillfälligt. Sedan insåg vi att det var strukturellt. Nu - mer än ett kvarts sekel senare - finns det en
80 allvarlig risk för att det kommer att bli permanent.

Vi verkade länge sakna förmågan att frigöra oss från det frambrytande industrisamhällets tendenser till kollektivisering, stordrift och centralisering. Vi hade byggt först en ekonomi och därefter ett samhälle på enhetligheten och
85 konformismens och den centraliserade välviljans principer, och föreföll att ha svårt att acceptera att allt detta höll på att utmanas och kastas över ända av en ny tids helt nya förutsättningar.

Och ser vi på den politiska dialogen under de senaste decennierna har den i
90 grund och botten handlat om just detta. Om vi skall inrikta oss på att bevara det gamla - eller om vi i stället skall bereda marken för det nya.

Om vi skall ha blicken riktad mot Vingåker i går - eller mot världen i morgon.

95 Mitt anförande för fyra år sedan förde upp frågorna om informationssamhället på den politiska debattens dagsordning med en kraft de inte haft tidigare. IT blev på några månader ett begrepp. Elektronisk post började att bli känd. Jag började sända ut mina veckobrev. Den IT-kommission som tillsattes kom att ge eko över världen som ett exempel på ett land som hade fått framtiden i sikte.
100

Våra förutsättningar var goda i en rad hänseenden. Vi hade drivit igenom den radikalaste liberalisering av telemarknaderna som Europa ditintills hade sett. Det fanns en stark framtidsoptimism inte minst i nyföretagandet. Och genom vårt företagande och genom öppenheten för ny teknologi hade vi blivit ett av
105 världens mobiltelefonföretag och ett av dem där introduktionen av persondatorer gick snabbast. Det fanns en god grund att stå på.

Utvecklingen sedan dess känner vi alla.

Det officiella politiska intresset för dessa frågor svalnade. Den nygamla regeringen förklarade att IT-kommissionen skulle gå in i ett lugnare skede, bedrev sk återställarpolitik när det gällde många av företagsamhetens viktiga förutsättningar och föreföll länge mer bekymrad över att det kunde gå för fort fram för vissa än över att det inte gick tillräckligt snabbt fram för alla.

Men världen fortsatte vidare. Moore's lag drabbades inte av någon återställarpolitik. Internet kom att utvecklas snabbare än vad de flesta av oss ens hade vågat att hoppas på. I dag säljs mer än en miljon PC om året i Sverige, och i världen säljs fler PC än TV och det finns i dag mer än en miljard PC.

Kreativiteten inte minst i den yngre generationen lät sig icke stävjas. Och informationsrevolutionen kom att underifrån fortsätta att omvandla också vårt svenska samhälle.

Nu - fyra år senare - måste vi på nytt försöka att blicka framåt. I dag återstår 687 dagar till decennie-, sekel- och årtusendeskiftet. En kalendarisk krumelur, kan det tyckas. Men som fokuserar världens och vår uppmärksamhet på att vi alla håller på att ta steget in i någonting som är nytt och annorlunda.

För mig är det en avgörande politisk uppgift att forma en politik för Sverige under det första decenniet av det första århundradet i det nya årtusendet. En politik som siktar högt och som också förmår att föra oss dit. Som med förnyelsen och förändringen som instrument åter kan göra oss till en av spjutspetsnationerna i världen.

Sverige behöver en framtidsvision. Det finns i dag en smygande framtidsrädsla i stora delar av vårt samhälle som är farlig.

Vi måste inse att "folkhemmet" definitivt ligger bakom oss. Det byggde på tanken på ett folk och ett hem. I dag är världen långt närmare, valfriheten långt viktigare och visionerna långt djärvare än vad som ryms inom dessa gamla begrepps begränsande väggar.

Nu är det informationssamhällets individualisering och internationalisering

som är framtidsvägen. Kreativiteten i stället för kollektivismen.

150

Och jag är övertygad om att vårt land har goda förutsättningar att bli ett av de absolut ledande samhällena när det gäller steget in i det nya informationssamhället. Vi måste våga att sikta mot stjärnorna. Vi har förutsättningar att klara det.

155

Men detta kräver också en politisk omläggning. En omläggning som måste utgå från en tydlig bild av vilken som är politikens roll - och vilken som inte är det.

Vi befinner oss mitt uppe i en tid när omvandlingen sker underifrån och kommer utifrån.

160

Ingen myndighet lade fram förslag om mikroprocessorn. Ingen kommitté hittade på Internet. Ingen partikongress beslutade om World Wide Web. Men tillsammans förvandlar de världen snabbare och mer genomgripande än summan av myndigheter, kommittéer och partikongresser under de senaste decennierna.

165

Politiken präglas fortfarande ofta av det gamla industrisamhällets tankemönster. Reglering. Likformighet. Men de passar inte i informationssamhällets nya verklighet av sprudlande dynamik där friheten är förnyelsens och framtidsmöjligheternas livsluft.

170

Politikens roll är inte att bygga framtiden. Det tjugonde århundrades totala politiska samhällsprojekt - folkkombinatens bostadsbaracker, barbariska läger och brutala byråkratisering - borde ha vaccinerat många generationer mot den förvillelsen.

175

Politikens viktiga uppgift blir nu att hjälpa till att röja väg för den företagsamhet och kreativitet som formar ständigt söker nya vägar och nya möjligheter i en sjudande global dynamik av små misslyckanden och spektakulära framsteg.

180

Jag möter ofta de nya företagare och upptäcktsresande i denna snabbt växande värld som ser politiken främst som någonting som kastar sand i skidspåret. Och ingen nation vinner en framtidsolympiad under sådana omständigheter. Så får det inte vara.

185

Och politikens uppgift är att forma de nya regler och ramar som ger styrka och stadga åt den nya utvecklingen.

190

Liksom att gå före och visa föredöme när det gäller att visa på den nya utvecklingens alla möjligheter.

195

Allt detta kan bara politiken göra. Och måste därmed göra. Allt annat kan andra - individer, entreprenörer, fria nätverkets gemensamma ansvarstagande - i allmänhet göra långt bättre. Aldrig göra det som det fria samhället och den öppna ekonomin kan göra lika bra eller bättre, men alltid göra det som de inte kan eller inte bör göra.

200

Det är lätt att måla teknologiska visioner i en tid när nästan allt håller på att bli möjligt. Utvecklingen är hisnande i varje del.

205

Nu kompletteras den explosionsartade utvecklingen av mikroprocessorn av en kommunikationsrevolution genom såväl ny teknik som ny konkurrens i den globala liberaliseringens fotspår. Det som en gång var data, tele och media konvergerar nu snabbt till teknologier och utvecklingar som är mycket mer än bara summan av delarna.

210

Stordatorernas tid gav vika för personatorernas tid. Och nu knyts allt snabbt samman till nätverkens tid. För att sedan till synes försvinna i och med att dessa teknologier och detta kunnande blir en så integrerad del av vårt vetande och vår vardag att gränslinjerna försvinner och gränssnitten finns överallt och i allt.

215

När beräkningskapaciteten går upp allt snabbare och kommunikationskostnaden går ner allt snabbare är det både bokstavligt och bildligt en ny värld av ständigt sammankopplad och överallt integrerad intelligens som börjar att skönjas vid horisonten.

220

Och en värld som är global. Där kulturer och traditioner kan mötas på ett sätt som tidigare var otänkbart.

225

För någon vecka sedan satt jag med Bolivias vicepresident och diskuterade hur internet kunde komma till ett land där två tredjedelar av befolkningen fortfarande saknar elektricitet, och med Irans vicepresident och diskuterade hur internet kunde öka möjligheterna till kontakt och förståelse mellan kulturer och

traditioner som annars riskerade att bara se varandra med den oförsonliga fientlighetens ögon.

230 Allt detta kommer att ta tid. Ingenting av detta kommer att vara enkelt. Men ingenting av detta var möjligt för ett decennium sedan, och allt kommer att vara möjligt inom det decennium vi talar om.

235 Begreppet informationsteknologi täcker bara en del av den omvandling vi talar om. En revolution som är djupare och bredare och större än någon som mänskligheten hitintills har varit med om.

Orden är stora. Men sådan är verkligheten.

240 Sverige har goda möjligheter.

När jag under de senaste månaderna rest runt i vårt Sverige har jag slagits både av den pessimism om Sveriges ekonomiska möjligheter jag möter hos företagsledare som ser hur andra länder utvecklas snabbare, som den optimism om vad som kunde vara möjligt som jag möter hos det framväxande informations- och kunskapssamhällets nya entreprenörer och upptäcktsresande.

250 Det finns inte minst i ungdomsgeneration en kraft i kreativiteten som kommer så tydligt till uttryck i de framgångar som vi sett för vår musik under det senaste decenniet. Men som också syns när några av världens allra mest snabbväxande multimedieföretag har sina rötter inom vårt lands gränser.

Möjligheterna finns - men de kan också rasande snabbt försvinna.

255 När Ericsson - det företag vars framgångar gjort det viktigare för svensk ekonomi än vad något annat företag någonsin varit under de senaste seklerna - diskuterar huruvida man måste flytta sitt huvudkontor till ett land med bättre förutsättningar för arbete och företagande är det ett tecken på vad som kan hända.

260

Men betydligt mindre uppmärksammat är hur ”den seriösa generationen” av ungdomar, entreprenörer och företagare är en generation som lever i en gränslös värld där möjligheterna tas där möjligheterna finns.

”Dagens unga generation reser inte, den utvandrar”, skrev Margaretha Sundström härom dagen i Dagens IT. Risken för att hon får rätt måste göra att vi ser till att hon får fel.

270 Jag tror att det enstaka viktigaste som vi måste göra för att se till att hon får fel är att förbättra klimatet för företagande och förändring i Sverige. Och att göra det radikalt i både regler och värderingar. Företagandets villkor är framtidsnyckeln framför andra.

275 Att skapa nytt är bland det allra viktigaste som finns för ett samhälles förmåga till utveckling. Ett nytt barn. En ny idé. Ett nytt företag. Det är skapandet och företagandet, kreativiteten och ansvarstagandet, som för all utveckling och oss alla framåt. Och ju mer framgångsrikt detta är, desto bättre är det i längden för oss alla.

280

När IT-kommissionen förra året hade en av sina värdefulla hearings - denna gång om den nya medie- och programvaruindustrins möjligheter - var dess kanske allra viktigaste slutsats just villkoren för företagandet.

285 Man sammanfattade så här:

”Hela regelverket kring småföretagande, framför allt skattelagstiftningen, har brister som skapar problem för företagarna i denna snabbt utvecklande och påfallande internationellt präglade industri. Det är förmögenhetsbeskattningen, dubbelbeskattningen av utdelningar, ‘pestsmittade’ fåmansbolag, reavinstskatt, pensionsbegränsningar och anställning av närstående. Det är problem med optioner och konvertibler... Allt detta är tillväxtshämmande för den svenska medie- och programvaruindustrin.”

295 Och allt detta måste vi ändra på. I dag verkar ibland det som om hela skatte- och regelverket har tillkommit för att förhindra att man kan bli rik på företagande. Men det är farligt. Jag vill i stället ha ett regelverk som ger fler möjligheter att bli rika på företagande och skapande.

300 Vi får inte glömma vad som måste komma först. Ett samhälle som glömmet att skapa kommer aldrig att kunna fördela.

Vi måste ändra regler och skatteskalor. Men minst lika viktigt är att ändra

305 attityder. Företagarna och entreprenörerna är de upptäcktsresande som nu håller på att öppna upp en ny framtid för oss alla. Vi skall underlätta för dem så mycket det går i stället för att inskränkt och avundsjukt försöka att begränsa och bromsa.

310 Det finns en gammal tro i vårt land att allting är beroende av eller blir bättre med bidrag. Inget land har så många bidrag till så mycket som vårt. Men här har vi en utveckling där företagen inte kräver, inte behöver och inte vill ha några bidrag.

315 De kräver inga bidrag och de behöver inga fallskärmar. Men de vill inte bli berövade sin startraket.

Betydelsen av detta för vår framtida utveckling kan inte nog överskattas.

320 Sysselsättningsgraden i Sverige är i dag lägre än på generationer. Sedan oktober 1994 har vi netto förlorat ca 110.000 jobb. Sysselsättningsgraden i Sverige i slutet av 1990-talet motsvarar den sysselsättningsgrad som i början av detta decennium var förbehållet storstädernas allt mer problematiska ytterområden. Och dessa har sedan dess sjunkit ytterligare ner.

325 Men i informations- och kunskapssektorn finns förutsättningar för snabb och bred expansion. Småföretagen inom denna verksamhet växer i dag med allra minst 30% om året. Mer än 70% av dem planerar att mycket snart ge sig utanför landets gränser i den mån de inte redan gjort det.

330 På andra sidan Atlanten är det den snabba expansionen i denna sektor som burit upp den ekonomiska expansionen och omvandlingen under de senaste sju åren. Det är här de nya jobben kommit. Det är här de nya rikedomarna skapats. Det är här den nya ekonomin och det nya samhället växer fram.

335 Varje dag skapas nu runt om i världen nya jobb och öppnas nya möjligheter. Snabbare och tydligare än någonsin tidigare. Utvecklings- och omvandlingstakten är nu ca tio gånger högre än när den industriella revolutionen bröt fram för mer än hundra år sedan.

340 Den globala framtidsolympiaden är en tävlan om att förmå förnyelsen och förändringen. Att stå still är att glida bakåt.

345 Detta måste vägleda vår nya syn på politikens roll i den nya ekonomin och omvandlingen.

350 Viktigt är att vi ser till att vi får regler och lagar som är anpassade till det nya utvecklingens i många avseenden starkt förändrade krav. Gamla nationella regleringar måste, enligt min mening, på en lång rad områden ersättas eller kompletteras av nya europeiska och internationella ramar.

355 Och skillnaderna är viktiga. Ramar snarare än regleringar. Och europeiska och internationella snarare än nationella.

Dagens regelverk är nationellt, analogt och monomedialt. Men den verklighet som nu växer fram är multinationell, digital och multimedial.

360

För oss är det naturligt att den europeiska dimensionen blir den dominerande och den avgörande. Det ligger i vårt intresse att inom den europeiska ramen medverka till så öppna och breda ramar som möjligt. Det ger oss bättre möjligheter. Det skapar också möjligheter för den dialog inte minst med USA som kommer att vara så viktig.

365

Och det finns all anledning att notera att Europakommissionen på många områden bedriver en framsynt och bra politik på dessa områden. Medan det är så tydligt att vårt eget nationella arbete har hamnat i bakvatten, ser vi hur det europeiska tankearbetet nu plöjer fram med tydlig kurs och fart. Och det är bra.

370

Vi ser det i viktiga frågor som just nu är aktuella.

Kommissionens s k grönpapper om de konvergerande teknologierna och behovet av en konvergerande lagstiftning som nu är ute för diskussion och kommer att föras fram mot beslut under året. Förslaget om en dialog med USA för att skapa en ram för en tull- och i så hög utsträckning som möjligt skattefri utveckling av den elektroniska handeln i enlighet med ett gemensamt uttalande från slutet av förra året. Dialogen om hur domännamnshanteringen i Internet skall skötas mot bakgrund inte minst av ett mindre acceptabelt amerikanskt förslag nyligen. Förslaget om digitala signaturer med dess stora betydelse för

380

möjligheterna till elektronisk handel. Det kommande mer konkreta förslaget om hur den viktiga frågan om kryptering skall lösas inom ett ramverk som är ett
385 ramverk men samtidigt bör vara så liberalt och så öppet som detta bara är möjligt.

I det europeiska samarbetet har olika nationer prioriterat olika frågor olika. Sverige har alldeles tydligt inte prioriterat dessa frågor alls. Finland har alldeles
390 tydligt gjort det. Och därmed finns det en betydande risk för att vi förlorar möjligheter i ett av de allra viktigaste framtidsområdena för den europeiska rösten i det globala samarbetet.

När Ericsson tillhörde de som gick segrande ur den oerhört viktiga
395 framtidskampen om standard för den tredje generationen av mobiltelefoni var det långt mer finska än svenska politiska insatser som hade bidragit till att bereda vägen.

En satsning på att bli en spjutspetsnation när det gäller övergången till
400 informations- och kunskapssamhället måste bli en satsning också i vår Europapolitik. Här kan vi göra goda insatser såväl för oss själva som för resten av Europa.

Vi borde tillsammans med Finland - som följde vår liberaliseringsväg med
405 telekommunikationer, och som i vissa avseenden ligger före oss i den samlade utvecklingen - bli ett kraftfält i den europeiska övergången till informations- och kunskapssamhället. Kan vi inom den europeiska ramen agera tillsammans blir vår röst långt tyngre. Och kan vi tillsammans ge vingar åt visionen om Östersjöregionen som en av de ledande regionerna i världen i denna utveckling
410 så kan vi åstadkomma någonting mycket stort.

Det finns konkreta steg som kan tas.

Andra halvåret 1999 är det Finland som är ordförandeland i den Europeiska
415 Unionen. Och första halvåret 2001 är det sedan Sveriges tur att för första gången ikläda sig denna roll.

Vi måste redan nu börja att tänka på våra prioriteringar. I samarbete med
Finland och med kommissionen skulle vi redan nu kunna diskutera en agenda
420 för att under dessa två ordförandeskap driva den europeiska liberaliseringen och

företagarförnyelsen när det gäller informationssamhället vidare.

425 Redan ligger åtskilliga frågor på bordet. Under Finlands ordförandeskap
kommer frågan om den internationella charter för vidareutvecklingen av
ramarna för det globala informationssamhället som nu aktualiserats sannolikt
att vara färdig för beslut. Under Sveriges ordförandeskap skulle vi kunna visa
Euopa och världen att vi har ambitionen och viljan att bli en spjutspetsnation i
dessa frågor.

430

Gemensamt måste vi rida spärr mot de tendenser till gammalt
myndighetstänkande och ständig regleringsiver som alldeles säkert kommer att
finnas. Se till att friheten, företagandet och förnyelsen blir den också den
europeiska vägen.

435

Den europeiska dimensionen i vår nationella strategi i denna globala
omvandling måste bli en av de allra viktigaste. Den får inte längre vara
bortglömd.

440 Men för att driva på också i det vidare sammanhanget finns det ett antal viktiga
områden där vi tydligt borde inrikta oss på att bli ledande.

Den elektroniska handeln. Den nya skolan. Den nya program- och
mediavaruindustrin. Och allt det som förenar dessa genom den
445 bredbandshunger som driver utvecklingen framåt.

När jag talade här för fyra år sedan hade begreppet elektronisk handel knappt
ännu uttalats. Men i dag är det så tydligt att vi står inför en mycket snabb
utveckling med revolutionerande konsekvenser för konsumenter och
450 producenter och ekonomier.

Jag är övertygad om att kombinationen av den gemensamma världen Internet
och den gemensamma valutan euro kommer att omvandla det ekonomiska
landskapet i Europa och världen under det kommande decenniet.

455

Plötsligt får vi en global marknad mitt i våra egna hem. En egen närbutik som är
öppen dygnet runt och världen runt för ”windows-shopping”, beställning och i
allt fler fall också leverans.

Vi kan jämföra alla priser, alla löner, alla skatter och alla erbjudanden omedelbart och direkt. Vi blir bättre informerade och med större möjligheter att välja än vad några konsumenter någonsin haft möjlighet att vara. När konkurrensen dramatiskt breddas får konsumenten dramatiskt nya möjligheter.

465

Att använda ett kreditkort på nätet är i grunden inte osäkrare än att använda kreditkortet på krogen. Ändå är det viktigt att säkerhetsfrågorna är tydliga. Och ju snabbare vi kan få regler och standard för digitala signaturer desto snabbare har vi möjlighet att ta ledningen i denna utveckling.

470

Här har den offentliga sektorn en viktig fyrtorsroll och en viktig roll som vägröjare.

475

Vi bör göra det möjligt för medborgare och företag att så snabbt som möjligt genomföra alla sina nödvändiga kontakter och betalningar till och från det offentliga över internet. Med digitala signaturer kan företagets momsdeklarationer ske över internet. Med nya regler skall vi alla kunna deklarerat och betala skatt över internet.

480

Och den offentliga sektorn i dess helhet bör så snabbt som möjligt gå över till att sköta så stora delar av sin upphandling som möjligt elektroniskt. Det skulle ge snabb drivkraft åt utvecklingen i vår ekonomi i dess helhet. Och det skulle dessutom innebära hundratals miljoner kr i konkreta besparingar för skattebetalarna. Två goda flugor i en riktigt stor smäll.

485

Jag skulle önska att vi skulle kunna säga att allt detta skulle vara möjligt redan under 1999. Hade arbetet med 2000-problematiken haft större kraft hade det kanske varit möjligt. Nu blir det en kapplöpning om knappa resurser i ett läge där den resurs som vi inte kan göra någonting åt - tiden - håller på att försvinna.

490

Jag efterlyste tidigare i år en sk 2000-general - man eller kvinna - för att ge det arbetet profil och prioritet. Regeringen svarade efter några veckors tänkande med en delegation under ledning av Ines Uusmann.

495

Jag vill hoppas att det skall räcka för att det skall vara möjligt att både öka säkerheten att vi i alla väsentliga avseenden klarar Y2K-problemen och att vi kan klara den introduktion av elektronisk handel inom den offentliga sektorn och mellan denna och medborgare som jag vill se redan nästa år.

Därmed skulle Sverige redan under de första åren av det första decenniet under det första århundradet i det nya årtusendet kunna bli världsledande när det gäller den elektroniska handeln.

Att vi under en tid kommer att stå utanför den gemensamma valutan euron är tyvärr en bromsande begränsning för denna utveckling och för dess genomslag. I en allt mer integrerad elektronisk europeisk ekonomi kommer segregerade nationella valutor allt mer att framstå som en anakronism.

Ju snabbare också Sverige kan få del av euron, desto större blir våra möjligheter att dra nytta av den spjutspetsposition vi här borde ha alla möjligheter att kunna erövra.

För fyra sedan satte vi skolan i centrum för våra ansträngningar. IT-kommissionen föreslog en miljard kr i skolsatsningar med också en tävlan mellan Sveriges skolor om vilken som kunde vara bäst på att utnyttja alla de nya teknologins och de nya medias nya möjligheter. Vi startade det svenska skoldatanätet och byggde det vidare till ett nordiskt nät.

När jag i dag reser runt i skolor finns det mycket mer av datorer än vad det fanns då. I den meningen har framstegen varit betydande. Men i alltför hög utsträckning är det fortfarande isolerade burkar utan anknytning till undervisning och utveckling av barnen i övrigt. Bilden är förvisso starkt skiftande mellan skolorna, men allmänt gäller att de steg vi tagit för att skapa det nya informations- och kunskapssamhällets nya skola ännu bara är små och stapplande.

En gång var malmen och skogen våra främsta framtidstillgångar. Sedan trodde vi att det var LO och SAF som i skön förening var modellens skapare och framtidens förvaltare. Nu måste vi inse att det är kunskapen, kompetensen och kreativiteten hos våra barn som är nyckeln till deras och till allas vår framtid. Att det är i skolan som grunden till morgondagens informations- och kunskapssamhälle nu kommer att läggas.

Det är lätt att se misstagen som nu görs. När en kommun skickar hem eleverna

att en dag i veckan utan hjälp och utan lärare och utan bok sitta framför en
540 datorer. Eller när lärare som inte fått den utbildning och vägledning som krävs
mest ser datorn som en kompletterande räknemaskin bland andra. Extremfall
som visar att vi fortfarande famlar.

Dagens barn är den stora brytningstidens barn. Men de är den första generation
545 barn någonsin som växer upp och redan tidigt vet avsevärt mycket mer än sina
föräldrar om den teknik och den vetenskap som kommer att forma framtiden.
Vi måste ha en skola som ger utrymme för alla den kreativitet och individualitet
och kunskapsörst som internet och kunskapsamhället nu öppnar upp, men
550 som inte släpper den vägledning och bildning och fostran som bara den
förtroendeingivande och engagerade läraren kan ge.

Runt om i världen börjar nu utvecklingen av den nya teknologin nå fram till
barnen. I höst introducerar Lego sina nya digitala och intelligenta byggbitar. Då
555 blir det möjligt för förskolans barn att själva bygga en intelligens som knappt
ens dagens universitets- och högskolestudenter, för att inte tala om deras
föräldrar, har möjlighet att behärska. Dagens nätgeneration, som nu ser hur de
virtuellt kan upptäcka hela världen, kommer att följas av en generation för
vilken den digitala intelligensen är en naturlig del av allt och allting.

560 Att förnya skolan är långt mer än att ställa in burkar och sedan knyta dem
samman. Det är att inse att vi alla i dag har tillgång till ett globalt universitet som
på våra bänkar kan ge var och en av oss tillgång till mer kunskap än vad någon
tidigare individ någonsin i mänsklighetens historia haft tillgång till. Tanken
svindlar. Skolan skakar. De nya möjligheterna är i alla tänkbara avseenden
565 gränslösa.

Jag har tidigare föreslagit att vi intill utgången av år 2000 skall säkra att alla
svenska skolor har bredbandsförbindelse med hela den värld man på detta sätt
570 möter.

Det blir ett viktigt steg. Det bör vara en nationell uppgift. Sedan ankommer det
på alla de skolor som finns att utnyttja alla dessa möjligheter. Vår nationella
skolpeng med varje skola som en friskola borde skapa bättre möjligheter för allt
575 detta. Med PC och terminaler. Med nätverk och multimedia. Med möjlighet till
elektronisk post för alla och envar. Med skoltidningar på internet och kontakt
mellan barn i världens alla delar. Vi skall bli bäst - i världen!

Men ingenting av detta kommer att vara möjligt om inte lärarna har möjlighet
580 att ge vägledning. Ofta kommer de att se hur de snabbt passeras av barnen. Men
deras erfarenhet och bildning och perspektiv kommer ändå alltid att vara
avgörande.

Här måste vi göra mycket mera. Lärarutbildningen i Sverige är en öken när det
585 gäller allt detta nya. På vissa lärarhögskolor är det t o m så att kunskapen om
detta bara ett frivilligt tillval.

Jag vill att vi under de närmaste tre åren ger alla landets lärare ett lyft in i
informations- och kunskapssamhällets alla möjligheter. Halmstad har genom en
590 försökssatsning visat att det är möjligt. Andra länder har nyligen utannonserat
program med denna inriktning, senast den nya brittiska regeringen. Vi måste så
snabbt som möjligt gå vidare.

Läraryftet är en förutsättning för att våra nya nätskola från Karesuando i norr
595 till Smygehuk i söder skall bli den kreativitetens, kunskapens och kompetensens
skola som informations- och kunskapssamhället nu gör möjligt.

Under ett antal år har det förts mer allmänna diskussioner om att med
utgångspunkt från erfarenheter från andra länder försöka skapa ett utvecklings-
600 och forskningscentra för multimedia, ett s k Media Lab, också i Sverige.

Och nu börjar dessa äntligen få en mer konkret form. Det är viktigt att detta
viktiga initiativ nu kan föras framåt och föras till start.

Ett sådant Media Lab bör utvecklas efter sina egna förutsättningar. Men jag
605 skulle gärna se att det inte minst sågs som ett inslag i den förnyelse och
förändring av skola och utbildning som, enligt min mening, måste vara en av
våra viktigaste framtidssatsningar under det kommande decenniet. Vid
utgången av det första decenniet av det nya århundradet skall vi kunna säga att
610 vi har Europas bästa skola. Och att vi ligger i världstopp när det gäller den nya
teknologins alla möjligheter.

Media Lab vid MIT i Boston tjänar i många avseenden som en förebild. Och
där står nu inte minst barnens nyfikenhet, lärande och nya möjligheter i
615 centrum för ansträngningarna. Där vill man utnyttja alla de nya teknologins

möjligheter till att ge barn i världens alla delar en skola och en framtid de annars aldrig skulle kunna få.

620 Här skulle vårt Media Lab kunna knyta an. Utnyttja en kunskapstradition vi trots allt har. Förena den med den kreativitet vi ser inte minst i den unga generations skapande av musik och mjukvara. Och förena detta vidare in i våra barns skola och i hela världens möjligheter på detta område.

625 Media Lab kräver uppslutning av många. Jag ser det gärna som en del i den europeiska satsningen på utvecklingen av det kreativa bälte i Östersjöregionen som i dag sträcker sig från östra Mellansverige och in i Finska Viken mot Helsingfors och Tallinn, men som i morgon kommer att ha ett liberaliserat och dynamiskt St. Petersburg som sitt kanske allra viktigaste centrum.

630

I den kreativa mentala triangeln mellan Kungliga Tekniska Högskolan, Konsthögskolan och färjorna till Finland skulle vi i samverkan kunna åstadkomma någonting som skulle kunna bli av stor betydelse för förnyelsen av denna del av Europa.

635

Allt detta kräver att vi ständigt förbättrar möjligheterna att kommunicera. Det är när nätverken blir allt kraftfullare och allt mer spridda som denna utveckling får verklig lyftning. Till skolor. Företag. Och inte minst till hemmen.

640 Det är genom att liberalisera och öppna upp för konkurrens som vi har blivit bättre än de flesta. Först nu gör huvuddelen av det övriga Europa den liberalisering och avreglering som vi hade den politiska kraften att göra redan i början av 1990-talet och som USA kom att göra något därefter.

645 Först nu får avregleringen globalt den kraft som gör att kostnader för kommunikation kan falla dramatiskt. I den digitala världen dör distanserna.

650 Det är kombinationen av teknik och frigörelse som skapar möjligheterna. Den kapacitet som hela världens samlade telefonsystem bar för tre år sedan kan i dag klaras i en enda hårtunn fiberkabel. Och redan är 46 av de 66 satelliter i låg omloppsbanan som krävs för världens första - och privata - system för bredbandskommunikation via rymden på plats. Priset för kommunikation i Europa, i USA och över Atlanten sjunker nu med 20-25% om året i takt med ny teknik och ny konkurrens.

Jag tror att det är svårt att överskatta den bredbandshunger som vi kommer att få se under det kommande decenniet. Vi diskuterar i dag med självklarhet processorer med kapacitet som vi för bara några år sedan inte riktigt kunde
660 begripa att man kunde ha användning av. Och på samma sätt kommer det att bli med behovet av kapacitet för kommunikation.

Olika teknologier tävlar med varandra.

665 Det enda vi vet med absolut säkerhet är att den teknologi som regering valt att satsa på - ett begränsat digitalt stolpnät - är den teknologi som har allra sämst möjligheter. Kanalbegränsat. Ensidigt. Den kommer att framstå som det begynnande informationsamhället Stålverk 80. Ett dyrt monument över försöken att kontrollera och styra.

670 Alla andra teknologier innebär bättre möjligheter. De gamla kopparkablarna med s k ADSL-teknologi. Kanske elnäten. Säkert i vissa fall satelliter i rymden. Den helt nya tredje generationen av mobiltelefoni med dess bredbandsmöjligheter.

675 Men den ”framtidssäkraste” av dessa olika teknologier kommer med all sannolikhet den fiberoptiska kabeln med dess närmast gigantiska kapacitet att vara.

680 Breddbandsanknytningen till alla våra skolor skall ha högsta prioritet. Men samtidigt måste vi diskutera hur vi snabbast skall säkra att också våra hem blir hem med full möjlighet till anknytning till nätet.

685 Vi behöver alla intelligentare hem. Att kunna knyta dem till varandra ger helt nya möjligheter. Och hemmen kommer att bli allt viktigare. Också för arbete och vård och förkovran. Inte i isolering, utan med de möjligheter som internet kommer att ge.

690 Och därtill kommer, att få saker skulle bli så betydelsefulla när det gällde att öppna upp möjligheter för allt från den elektroniska handeln till den nya skolan och den nya medie- och programvaruindustrin i vårt lands alla olika delar. Framtidens växande företagsamhet behöver bredband långt mer än bidrag.

695 Under det första seklets första decennium skall vi se till att varje hem i vårt land
får billig och bra tillgång till bredband för framtiden. Bredband för alla. Det är
en avgörande del av vår vision.

De närmare formerna för detta måste vi diskutera.

700

Jag är inte främmande för en öppen infrastruktursatsning av samma slag vi gjort
med vägar och järnvägar. Fullt ut finansierade av de medel vi får när Telia
äntligen kan privatiseras. Kompletterande och kompletterad av de satsningar vi
redan ser. Absolut inte låst vid en teknologi och en lösning för varje del av

705

landet.

Och alldeles självklart öppen för alla de - stora som små - som vill utnyttja alla
dess möjligheter. Efter en inledning moget att privatiseras i sin helhet i takt med
att allt dess utnyttjande har fått ekonomisk lyftkraft.

710

Att privatisera Telia är viktigt inte bara för att frigöra resurser som kan användas
långt bättre. Ju längre man dröjer desto mindre blir dock sannolikt de resurser
som kan frigöras. Oberoende bedömare talare om en värdeförlust på ca 20
miljarder kr under senare år genom att regeringen stretar mot Telias styrelse och
715 Telias anställda och världen i övrigt. Det är en ansenlig summa som vi därmed
gått miste om.

Men därtill kommer att Telias möjligheter att fullt ut delta i den stora
omstrukturering av telenäringen i Europa och världen som kommer att ske
720 under de närmaste åren. Konkurrensen och friheten är en tillgång. Men vi skall
inte låta gammalt ägande och gamla bindningar begränsa Telias och Sveriges
möjligheter att fullt ut utnyttja dess möjligheter.

725

Bredband för alla måste stimuleras. Också skattesystemets möjligheter måste
utnyttjas. De s k ROT-bidrag för investeringar som nu finns måste kunna
utnyttjas också för dessa nätverksinvesteringar i våra hem och våra hus.

730

Med bredband för alla kommer intresset av att köpa persondatorer eller annan
utrustning för anslutning till nätet att öka dramatiskt. Också här måste vi
underlätta.

Vi drev i höstas fram riksdagsbeslut om att anställda vars företag finansierar

735 deras datorer hemma slipper förmånsbeskattning. Nu vill Riksskatteverket trots detta lägga moms på datorerna och därmed fördyra. En snabb lagändring bör till om ingenting annat hjälper för att ändra detta beslut.

740 Det finns kraft i utvecklingen. LO:s erbjudande om persondatorer till sina medlemmar har redan lett till ca 50.000 beställningar. Lärarnas Riksförbund går nu ut med ett motsvarande erbjudande. Jag tar av mig hatten för dessa framsynta fackliga initiativ.

745 Tillsammans - bredband för alla, skattemässigt bättre möjligheter, förmånserbjudanden - kommer detta att ge utvecklingen ytterligare fart. Jag ser att det finns de som tror att försäljningen av persondatorer redan detta år kan komma att öka från en till två miljoner enheter.

750 Min vision av ett Sverige som under det första decenniet av det första århundradet av det nya årtusendet blir en del av en global spjutspetsregion i denna stora omvandling är inte främst visionen av den nya tekniken. Gradvis kommer den att framstå som allt mer naturlig.

755 Det är i stället alla dess möjligheter till kreativitet, kunnande och kontakter mellan individer och erfarenheter - kultur i dess vidaste bemärkelse - som måste stå i fokus. Och vi kommer samtidigt att få en ekonomi betydligt mycket resurssnålare och betydligt mindre miljöbelastande än dagens.

760 Allt detta nya förändrar inte oss som individer. Här kommer revolutionen efter denna - den vi nu börjar att se när informationsteknologin ger biologin ny kraft - att innebära det stora steget. Men allt detta ger oss som individer oanade nya möjligheter.

765 Vi ser det redan nu.

Budet i Bangkok som med sin mobiltelefon levererar paket till bilar i kö. Programmeraren i Bangalore som erövrar världen. Barnet i Borås som har tillgång till mångdubbelt större kunnande än bibliotekets alla böcker.
770 Lärroboten som sakta men säkert bryter igenom isoleringen hos det autistiska barnet. Den handikappade sprintern som genom den nya teknologin kan

775 tangera världsrekordet. Farmor som kan tala med och de sitt älskade barnbarn
trots distansen. Lantbrukaren på Östgötaslätten som direkt följer
spannmålsmarknaden i Chicago. Datorn som steg för steg kartlägger den
männsliga kromosomens mysterier. Moderna Museet som ett museum i den
virtuella rymden för alla och envar.

780 I dag har långt över hälften av världens befolkning aldrig talat i en telefon. Men
när vår generation ger plats för nästa tror jag att majoriteten av världens
befolkning har tillgång till och är en del av nätet.

785 Det blir en ny värld. I den skall vi vara bland de allra främsta. Sverige kan bättre.
Vi skall i det första decenniet i det nya århundradet bereda vägen för ett Sverige
som sprudlar av framtidsoptimism.

Taggar

1990-tal, 1998, Man, Moderaterna, Politiska tal

URI

790 <https://www.svenskatal.se/tale/carl-bildt-tal-pa-ingenjorsvetenskapsakademien>

795

800

805

810